

CHOWANNA

2016

TOM 2 (47)

Otóż o ile cele naszego działania są „realne”, tj. odpowiadają wprost pewnym naturalnym zjawiskom przyrodniczym, o tyle człowiek może się w swym działaniu oprzeć wprost na odnośnych naukach o świecie. Cele ludzkie jednak nie zawsze pokrywają się ze zjawiskami przyrodniczymi, lecz wykraczają często poza i ponad nie; dzieje się to wówczas, gdy cele te człowiek sam sobie stwarza i konstruuje po linii pewnych wartości. Taki cel – cała kultura składa się przeważnie z celów-wartości tego rodzaju – oznacza tedy przedmiot lub zjawisko ponadprzyrodnicze, do urzeczywistnienia którego nie wystarczy proste uruchomienie sił przyrodniczych, lecz potrzeba pewnych sztucznych środków, sposobów działania i narzędzi. One to składają się na wielką dziedzinę tzw. twórczości.

Józef Mirski
(„Chowanna” 1935, nr 6)

W numerze między innymi

Natura vs kultura –
perspektywy poznawcze
w obszarze dydaktyki

WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO
KATOWICE 2016

CHOWANNA

2016

TOM 2 (47)

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

•

Katowice 2016

[Kup książkę](#)

CZASOPISMO NAUKOWE PIONU PEDAGOGIKI
 WYDZIAŁU PEDAGOGIKI I PSYCHOLOGII UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO
 POD PATRONATEM KOMITETU NAUK PEDAGOGICZNYCH POLSKIEJ AKADEMII NAUK
 PUBLIKOWANE OD 1929 ROKU
 — PÓŁROCZNIK —

Rada Naukowa / Advisory Board

Jerzy Brzeziński, Olga Chyżna (Ukraina), Maria Czerepaniak-Walczak, Stanisław Juszczyk, Dana Knotova (Czechy), Wojciech Kojs, Stefan M. Kwiatkowski, Zbigniew Kwieciński, Henriette W. Langdon (USA), Marilyn Langevin (Kanada), Tadeusz Lewowicki, Maria Machalova (Słowacja), Ewa Marynowicz-Hetka, Krystyna Marzec-Holka, ks. Janusz Mastalski, Zbyszko Melosik, Pavel Muhlpachr (Czechy), Aleksander Nalaskoski, ks. Marian Nowak, Stanisław Palka, Andrzej Radziewicz-Winnicki, Isabella Reichel (USA), Andreas Schauder (Szwajcaria), Ewa Solarczyk-Ambrozik, Tomasz Szkudlarek, Eleonora Sapia-Drewniak, Bogusław Śliwerski, Wiesław Theiss, Kerttu Tossavainen (Finlandia), Janina Wyczęsany, Shu-Lan Yang (Tajwan)

Redaktorzy tematyczni / Subject editors

Alina Budniak (pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna), Małgorzata Górnik-Durose (psychologia zdrowia), Ewa Jarosz (pedagogika społeczna), Stanisław Juszczyk (pedagogika mediów), Mirosława Knapik (arteterapia), Katarzyna Krasoń (pedagogika twórczości), Krzysztof Maliszewski (pedagogika kultury), Eugenia Mandal (psychologia społeczna), Anna Nowak (pedagogika specjalna), Danuta Raś (pedagogika resocjalizacyjna), Agnieszka Stopińska-Pająk (historia wychowania, andragogika), Ewa Szadzińska (dydaktyka i pedeutologia), Teresa Wilk (wychowanie przez sztukę), Ewa Wysocka (teoria wychowania)

Redaktor tomu – część monograficzna / Contributing editor

Ewa Szadzińska

Zespół Redakcyjny / Editorial staff

Redaktor naczelna / Editor-in-chief: Ewa Syrek

Zastępca redaktor naczelnej / Deputy editor-in-chief: Agnieszka Stopińska-Pająk

Sekretarz / Secretary: Łukasz Michalski

Native speaker

David Oldroyd

Redaktor statystyczny / Statistical editor

Henryk Gacki

Wersją pierwotną (referencyjną) czasopisma jest wydanie papierowe.

W formie elektronicznej publikacja dostępna jest w zasobach
Central and Eastern European Online Library (www.ceeol.com)

ISSN 0137-706X
(wersja drukowana)

ISSN 2353-9682
(wersja elektroniczna)

Publikacja finansowana ze środków
pionu pedagogiki Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego
oraz Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego

Adres Redakcji / Editorial address: Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego
40-126 Katowice, ul. M. Grażyńskiego 53 (pokój 224)
tel. 32 359 97 10, e-mail: chowanna@us.edu.pl
www.chowanna.us.edu.pl

Spis treści

Od Redakcji	11
-----------------------	----

Część monograficzna

Natura vs kultura – perspektywy poznawcze w obszarze dydaktyki (pod redakcją Ewy Szadzińskiej)

Wstęp (Ewa Szadzińska)	15
Barbara Kotowa: Natura czy kultura?	17
Alicja Żywczok: Projekcje natury i kultury w mitycznym pojmowaniu świata. W kierunku edukacji inspirowanej wybranymi aspektami filozofii kultury i naturalizmu	29
Ewa Szadzińska: Biologiczne i kulturowe aspekty poznawania w procesie kształcenia	47
Beata Ecler-Nocoń: Mężczyzna i kobieta w opozycji – różność w naturze, polaryzacja w kulturze. Rozważania na przykładzie tekstów kultury	61
Andrzej Kasperek: Relacja natura – kultura w socjologicznych treściach kształcenia (na przykładzie studiów pedagogicznych) . . .	81
Bartłomiej Gołek: Samokształtowanie człowieka jako wartość poznawcza pedagogiki ogólnej	97
Joanna Godawa: Transgresyjny wymiar edukacji integracyjnej w przestrzeni „natury” i „kultury”	113

Krystyna Moczia: Wsparcie pedagogiczne dziecka w zmaganiu się z chorobą przewlekłą	125
Irena Burczyk: Motyw natury w muzyce i jego recepcja	141
Małgorzata Mnich: W poszukiwaniu metod efektywnego uczenia się dzieci w wieku wczesnoszkolnym, czyli o mnemotechnikach słów kilka	153
Urszula Supińska, Magdalena Kübler: Kontrola i ocena w wychowaniu fizycznym – model oceny wspierającej	171

Studia i rozprawy

Teresa Wilk: Dobre wychowanie jako kategoria modelująca codzienne życie – kontekst indywidualny i społeczny.	193
Krzysztof Maliszewski: (Nie)koniecznie realizm – uwagi krytyczno-afirmatywne do perspektywy realistycznej w pedagogice	217
Danuta Raś: Dorośli przestępcy traktowani jak dzieci <i>versus</i> zmiana w traktowaniu osadzonych w instytucji penitencjarnej	231
Katarzyna Borzucka-Sitkiewicz: Realizacja koncepcji Szkoły Promującej Zdrowie w Polsce. Raport z badań przeprowadzonych w szkołach z krajowym certyfikatem Szkół Promujących Zdrowie.	251
Katarzyna Kowalczevska-Grabowska: Funkcja koordynatora ds. promocji zdrowia w opinii szkolnych koordynatorów należących do Krajowej Sieci Szkół Promujących Zdrowie	269
Agnieszka Majewska-Kafarowska: Marka Kamińskiego podróżuje w głąb siebie – tropy i inspiracje andragogiczne	285
Alicja Żywczok, Marianna Dąbrowska-Wnuk: Punktualność – cnota moralna czy balast perfekcjonizmu? Interdyscyplinarne ujęcie hermeneutyczne	299
Monika Jaworska-Witkowska: Iskry (ze) światów możliwych. Marginesy „rozpakowanego, ciemnego dzieła” i jego literaturoznawcze przedłużenie (wokół koncepcji „ciemnych iskier” Krzysztofa Maliszewskiego)	319

Recenzje, komunikaty, polemiki

Szaleństwo pomagania – na marginesie książki Anny Rurki, Guya Hardy’ego, Christiana Defays’a <i>Proszę, nie pomagaj mi! Paradoks pomocy narzuconej</i> (esej recenzencki). Anna Rurka, Guy Hardy, Christian Defays: <i>Proszę, nie pomagaj mi! Paradoks pomocy narzuconej</i> . Tłum. Urszula Bisek, Magdalena Macińska. Warszawa: Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, 2013, 113 s. (Przemysław Gorzelak).	343
Artur Fabiś, Joanna K. Wawrzyniak, Agata Chabior: <i>Ludzka starość. Wybrane zagadnienia gerontologii społecznej</i> . Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2015, 367 s., ISBN 978-83-7850-873-1 (Agnieszka Majewska-Kafarowska)	357

Table of Contents

From the Editors	11
----------------------------	----

Monographic Part

Nature vs. Culture – Cognitive Perspectives in the Area of Didactics (edited by Ewa Szadzińska)

Introduction (<i>Ewa Szadzińska</i>)	15
Barbara Kotowa: Nature or Culture?	17
Alicja Żywczok: Projections of Nature and Culture in the Mythical Understanding of the World. Towards Education Inspired by Selected Aspects of the Philosophy of Culture and Naturalism	29
Ewa Szadzińska: Biological and Cultural Aspects of Learning in Education Process	47
Beata Ecler-Nocoń: Man and Woman: Between Significant Dif- ferentiation in Nature and Equal Dignity in Culture. Considerations on the Example of Cultural Texts	61
Andrzej Kasperek: The Relation Nature – Culture in Sociological Teaching Contents (the Case of Pedagogical Studies)	81
Barłomiej Gołek: The Self-Education Process as a Cognitive Value of General Pedagogy	97
Joanna Godawa: Transgression in Inclusive Educaton in Area Cul- ture and Nature	113

Krystyna Moczia: Pedagogic Support of Child Battling Chronic Disease	125
Irena Burczyk: The Theme of Nature in Music and its Reception	141
Małgorzata Mnich: In Search of Methods of Effective Learning of Children in Early Childhood Education Age, that is about Mnemotechnics of Words a Few	153
Urszula Supińska, Magdalena Kübler: Control and Assessment in Physical Education – Supportive Assessment Model	171

Studies and Essays

Teresa Wilk: Good Upbringing as Category Modelling Everyday Life – Individual and Social Context	193
Krzysztof Maliszewski: (Not) Necessarily Realism – the Critical-Affirmative Comments to the Point of View of Realism in Pedagogy	217
Danuta Raś: Adult Prisoners Treat as Children versus the Change in Treatment of People Detained in Penitentiary Institution	231
Katarzyna Borzucka-Sitkiewicz: Realization of the Concept of Health Promoting School in Poland. Report on Studies Conducted in Schools with a National Certificate of Health Promoting Schools	251
Katarzyna Kowalczywska-Grabowska: Function of Coordinator for Promotion of Health in the Opinion of School Coordinators Belonging to Nationwide Network of Health Promoting Schools	269
Agnieszka Majewska-Kafarowska: Marek Kamiński's Travels Deep into His Self – Tropes and Andragogic Inspirations	285
Alicja Żywczok, Marianna Dąbrowska-Wnuk: Punctuality – a Moral Virtue or a Burden of Perfectionism? An Interdisciplinary Hermeneutic Approach	299
Monika Jaworska-Witkowska: Sparks (of/from) the Possible Worlds. Marigins of the "Unpacked Dark Master Piece" and the Prolongation Thereof in Literary Studies (Around "Dark Sparks" Concept by Karol Maliszewski)	319

Reviews, Announcements, Polemics

Madness of Helping – a Side Note for Anna Rurka, Guy Hardy and Christian Defays's book <i>Proszę, nie pomagaj mi! Paradoxs pomocy narzuconej</i> (reviewer's essay). Anna Rurka, Guy Hardy, Christian Defays: <i>Proszę, nie pomagaj mi! Paradoxs pomocy narzuconej</i> . Tłum. Urszula Bisek, Magdalena Macińska. Warszawa: Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, 2013, 113 s. (Przemysław Gorzelak)	343
Artur Fabiś, Joanna K. Wawrzyniak, Agata Chabior: <i>Ludzka starość. Wybrane zagadnienia gerontologii społecznej</i> . Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2015, 367 s., ISBN 978-83-7850-873-1 (Agnieszka Majewska-Kafarowska)	357

Inhaltsverzeichnis

Von der Redaktion	11
-----------------------------	----

Monografischer Teil

Natur vs. Kultur – Erkenntnisperspektiven auf dem didaktischen Gebiet (der Redaktion von Ewa Szadzińska)

Zulassung (<i>Ewa Szadzińska</i>)	15
Barbara Kotowa: Natur oder Kultur?	17
Alicja Życzok: Projektionen von Natur und Kultur in mythischer Auffassung der Welt. Zu der durch manche Aspekte der Kulturphiloso- phie und des Naturalismus inspirierten Bildung.	29
Ewa Szadzińska: Biologische und kulturelle Erkenntnisaspekte im Bildungssystem.	47
Beata Ecler-Nocoń: Mann und Frau in Opposition zueinander – Verschiedenheit in der Natur, Polarisierung in der Kultur. Die am Beispiel von Kulturtexten angestellten Erwägungen	61
Andrzej Kasperek: Das Verhältnis: „Natur“ – „Kultur“ in soziolo- gischen Bildungsthemen (am Beispiel vom pädagogischen Studium) . .	81
Barłomiej Gołek: Die Selbstverwirklichung des Menschen als Er- kenntniswert der allgemeinen Pädagogik	97
Joanna Godawa: Transgressiver Ausmaß der Integrationsbildung im Bereich der „Natur“ und „Kultur“	113

Krystyna Moczia: Pädagogische Unterstützung des Kindes bei dem Kampf gegen eine chronische Krankheit	125
Irena Burczyk: Das Motiv der Natur in der Musik und dessen Rezeption im Musikunterricht	141
Małgorzata Mnich: Auf der Suche nach effektiven Lernmethoden im frùhschulischen Kindesalter, bzw. ein paar Worte über die Mnemotechniken	153
Urszula Supińska, Magdalena Kübler: Prüfung und Beurteilung im Sportunterricht – Modell eines unterstützenden Urteils . .	171

Studien und Abhandlungen

Teresa Wilk: Gute Erziehung als eine das tägliche Leben bildende Kategorie – individueller und gesellschaftlicher Kontext	193
Krzysztof Maliszewski: (Nicht)unbedingt: Realismus – kritisch-affirmative Bemerkungen über realistische Betrachtungsweise in der Pädagogik	217
Danuta Raś: Erwaksene Leute zind Behandelt wie kleine Kindern versus Veränderungen beim Behandeln der Inhaftierten in der Justizvollzugsanstalt (JVA)	231
Katarzyna Borzucka-Sitkiewicz: Die Verwirklichung der Idee von der die Gesundheit fördernden Schule in Polen. Der Bericht zu den in den Schulen mit dem Zertifikat „Die Gesundheit fördernde Schule“ durchgeführten Forschungen	251
Katarzyna Kowalczevska-Grabowska: Die Funktion des Koordinators für Gesundheitsförderung nach der Meinung der zum Gesamtpolnischen Netz der die Gesundheit fördernden Schulen gehörenden Schulkoordinatoren	269
Agnieszka Majewska-Kafarowska: Marek Kamińskis Reisen in sich selbst hinein – andragogische Spuren und Inspirationen . . .	285
Alicja Żywczok, Marianna Dąbrowska-Wnuk: Pünktlichkeit – eine Tugend oder ein überflüssiger Perfektionismus? Interdisziplinäre hermeneutische Auffassung	299
Monika Jaworska-Witkowska: Funken (aus) möglichen Welten. Die Ränder eines „ausgepackten, dunklen Werkes“ und dessen literaturwissenschaftliche Verlängerung (zu Karol Maliszewskis Ideen von „dunklen Funken“).	319

Rezensionen, Berichte, Polemiken

Wahnsinn mit dem Helfen – am Rande des Buches von Anna Rurka, Guy Hardy, Christian Defays *Proszę, nie pomagaj mi! Paradoks pomocy narzuconej* (Rezensionssessay). Anna Rurka, Guy Hardy, Christian Defays: *Proszę, nie pomagaj mi! Paradoks pomocy narzuconej*. Tłum. Urszula Bisek,

Magdalena Macińska. Warszawa: Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, 2013, 113 s. (<i>Przemysław Gorzelak</i>)	343
Artur Fabiś, Joanna K. Wawrzyniak, Agata Chabior: <i>Ludzka starość. Wybrane zagadnienia gerontologii społecznej</i> . Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2015, 367 s., ISBN 978-83-7850-873-1 (<i>Agnieszka Majewska-Kafarowska</i>)	357

Od Redakcji

Kunszt analityczny Sergiusza Hessena świetnie oddaje jego tekst *Ideał swobodnego wychowania* wydany po raz pierwszy w tomie *Podstawy pedagogiki* z 1923 roku. Ten dwudziestostronicowy esej czyni autor polem rozważań snutych wokół myśli Jeana-Jacques’a Rousseau i Lwa Tołstoja. Rozważania każdego z nich przedstawia z troską o szczegóły i dbałością o oddanie ich intencji, dlatego czytelnik przewrócić musi wiele kartek (być może dotrzeć niemal do końca tekstu), by zorientować się, w jak wyraźnej opozycji sytuują się poglądy Hessena wobec wizji przedstawianych w tekście myślicieli.

Inicjujący dla tekstu jest koncept antagonizujący naturę i kulturę. Oto pierwsza jest obszarem przymusu, druga zaś – polem swobody. Zarówno Rousseau, jak i Tołstoj w swoich projektach pedagogicznych opowiadają się po stronie naturalności, dla której swoboda staje się podstawowym kompasem. Kulminacyjnym punktem eseju Hessena jest demaskowanie „wspólnego grzechu” obydwu – znamienitych przecież – myślicieli. Punktem wyjścia Rousseau i Tołstoj czynią przekonanie, że człowiek jest wolny z natury już w momencie narodzin i stan ten jest zakłócany owym stanem przymusu, który znieść należy, by swobodę odzyskać. Tymczasem sam Hessen się z tym nie zgadza. Wolność nie jest dla niego faktem i nie wynika z braku przymusu, który zawsze znieść można jedynie częściowo, bez gwarancji, że na to miejsce nie zwiążą wychowanka inne, gorsze jeszcze, bo nieuświadomione, determinanty; jest celem wychowania osiąganym przez wzrastanie osobowości; dopiero rozwinięta osobowość jest w stanie oprzeć się przymusowi w ogóle.

Czyżby jednak przenikliwy autor wspomnianego eseju skazywał pedagogiczną twórczość Jeana-Jacques'a Rousseau i Lwa Tołstoja na bytowanie na śmietniku historii wychowania? Wręcz przeciwnie. Jak sam Hessen wyznaje: „Ideał swobodnego wychowania w swej części krytycznej jest niezniszczalny, dzięki niemu odnawia się i odnawiać się będzie wiecznie myśl pedagogiczna. Zaczęliśmy od przedstawienia tego ideału nie dla krytyki, która jest zawsze łatwiejsza, lecz dlatego, że jesteśmy przekonani, iż przez ten ideał należy przejść. Pedagog, który nie uległ jego oczarowaniu, który nie przemyślałszy go do końca, z góry zna już wszystkie jego braki, jest niewłaściwym pedagogiem. Po Rousseau'ie [!] i Tołstojowi nie można już bronić wychowania przymusowego i nie można nie widzieć całego kłamstwa przymusu oderwanego od wolności”¹.

Oddawany do rąk Czytelników tom „Chowanny” za sprawą pochylenia się nad opozycją zapowiedzianą tytułem części monograficznej: *Natura vs kultura – perspektywy poznawcze w obszarze dydaktyki*, wpisuje się w historię namysłu nad owym nieusuwalnym pytaniem o napięcie swobody i przymusu w wychowaniu. Mamy nadzieję, że stanie się miejscem ważnych inspiracji.

¹ S. H e s s e n: *Ideał swobodnego wychowania*. W: I d e m: *Podstawy pedagogiki*. Warszawa: Wydawnictwo „Żak”, 1997, s. 99.

Recenzenci

W roku 2016 teksty zgłoszone do publikacji na łamach „Chowanny” recenzowali: Anna Gaweł, Piotr Gołdyń, Miloslav Jůzl, Zbigniew Kwieciński, Maria Machalova, Krystyna Marzec-Holka, Janusz Mastalski, Jerzy Modrzewski, Marian Nowak, Stanisław Palka, Eugeniusz Piotrowski, Katarzyna Popiołek, Andrzej Radziewicz-Winnicki, Tomasz Szkudlarek, Sławomir Sztobryn, Anna Weissbrot-Koziarska, Lech Witkowski.

Dla Autorów

Szczegółowe informacje dotyczące nadsyłania tekstów oraz procedury wydawniczej znajdują się na stronie internetowej czasopisma: www.chowanna.us.edu.pl

Prenumerata

Zamówienia dotyczące prenumeraty „Chowanny” przyjmuje Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego: zamowienia.wydawnictwo@us.edu.pl

„Chowanna” została zamieszczona
w bazie bibliograficznej czasopism humanistycznych i społecznych BazHum
oraz w Index Copernicus International Journals Master List

Redakcja i korekta
Magdalena Starzyk

Projekt okładki i szaty graficznej
Tomasz Gut

Motyw graficzny na okładce i stronach tytułowych artykułów
Aleksander Herman

Łamanie
Edward Wilk

Copyright © 2016 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0137-706X
(wersja drukowana)
ISSN 2353-9682
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład: 120 + 50 egz. Ark. druk. 22,75.
Ark. wyd. 23,5. Papier Sora Matt Plus 90 g vol. 1.2
Cena 36 zł (+ VAT)

Druk i oprawa:
„TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.”, Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

**Czasopisma objęte patronatem
Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN lub jego zespołów:**

BIULETYN HISTORII WYCHOWANIA

www.historiawychowania.amu.edu.pl/biuletyn.html

CHOWANNA

www.chowanna.us.edu.pl

PAREZJA

Czasopismo Forum Młodych Pedagogów
przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN

www.parezja.uwb.edu.pl

PEDAGOGIKA SPOŁECZNA

<http://pedagogium.pl/wydawnictwo/pedagogika-spoleczna.html>

PROBLEMY WCZESNEJ EDUKACJI

www.pwe.ug.edu.pl

PRZEGLĄD PEDAGOGICZNY

www.przeglادpedagogiczny.ukw.edu.pl

ROCZNIK PEDAGOGICZNY

www.staff.amu.edu.pl/~pedszkol/rocznik_pedagogiczny

STUDIA PEDAGOGICZNE

<http://spedagogiczne.ptp-pl.org>

STUDIA Z TEORII WYCHOWANIA

http://nowa.chat.edu.pl/skroty/studia_z_teorii_wychowania.htm

Więcej o książce

CENA 36 ZŁ | ISSN 2353-9682
(+VAT)

[Kup książkę](#)